

Васи
Филиоглу

Йыл

Пеетләр

кушаан
корафлары

Васи Филиоглу

ЙЫЛ
кушаан
корафлары

Пеетләр

*

Тадик оидомини
С.С. Курюоглуға букич
сайгымонит хем урентайт
себгилмөйт оидом

9.02.96.

КИШИНЕВ * Нурергон * 1995

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

821.512.165
CZU 894.365 (478.9) -1
Ф 53

*Йазыжы бүтүн үректән шүжүр
едер йардым едән спонсора
COMPANIYA «BEST Co» S.R.L.
бу китабын чыкарылмасы ичин.*

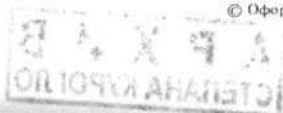
*Autorul exprimă mulțumiri cordiale
sponsorului COMPANIEI «BEST So» S.R.L.
pentru ajutorul acordat la editarea
acestei cărți.*

*Автор выражает искреннюю
признательность
СПОНСОРУ COMPANII «BEST Co» S.R.L.
за помощь в издании
этой книги.*

ISBN 5-368-01345-9

© Текст: Васи Филноглу, 1995

© Оформление: Аурел Ололенко, 1995

ЖАН СЫЗЫНТЫСЫ

Чифтчиликлән канында, каймил лафлан дилиндә, сенмәз чичеклән жанында, динмәз шенниклән үзүндә йашээр Васи Филиоглу Беш-Алмада.

Ама өмүр йолу бу түрлү чыкты: бүүдү чокушаклы айледә, таа күчүклүүндан гиришти актармаа — незаман бобасынын аулунда, незаман да колхозун ерлериндә. Ачыкгөзлү школажыйды, сора студент олду, измет етти комсомолда, олду бригада башы, бежерекли ишледи аграрном хем колхоз башына йардымжы. Та нечин диил бошуна онун йаратмасында вар чок дерин хем үүсек дуйгулу шиирләр чифтчилик ичин. Кырда-байырда о диил саде севмиш чотуу — нижә ушаа, чичәәнижә севдайы, екмәә — нижә анайы, чөшмейи - нижә хатыры, дан ерлери-нижә гениш үреккли. Хеп орада, дайма булунуп инсан арасында, о сесиргенмиш халкын сөзүндә да зенгиннетмиш дилини, кескиннетмиш дуйгуларыны хем аннамыш не даязым инсанын жанына. Да йаваш-йаваш дуйгулары, халктан дерин фикирлии башламышлар ерлешмәә бийаз йапраа-бөлә йолланмыш онун каймил йаратма сызынтысы, йолланмыш кысметли заманда...

Васи гагауз йазыжыларынын орта бөлүүндан биридир. Йыл-йылдан онун пестчи сеси каавилешти хем да гөзеллешти. Жан сеслерини Васинин буун ии билирдир окуйжулар, ким хошлу бүлүшту онун шиирлериннән кийатларда "Илкйаз түркүсү", "Айдыннык" /биркач автор барабар/. Онун шиирлери башладылар пейдаланмаа башка диллердә да.

Васинин жан сызынтысы конушту таа алтмышынжы йалларда. Онун биркач пестчи хем музыкасы олдулар гагауз халк түркүлери. Демедәән, "Саат гидәрди едийә", "Олсана беним", «Ха, бе чобац».

Васи Филиоглунун ени сборниши "Йыл кушаан корафлары" — бу бир каймил башыны литературасында Инанэрым, ани ким алдәжк елиндә бу сборни зоор айырылажк ондан, зере шыр № 1075/111 хем темиз дилди, онун бүүлү шакасы хем шенини чекерлар мераклы йашамаа, севинмәә бу дүннедә.

GAGAUZ MILLI ARHIV
№ 1075/111
«CENTRUL DE CERCETAR
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIE

* * *

Сән, Октябри, саа-селәм
Каршылээрсын хеп бизи.
Бол йашамайы верән —
Бу сендән копма изин.

Байраklar — чокан, орак —
Алтынны, ал-кырмызы.
Аз-бучук гесери йа бак —
Некадар татлы йазы.

Некадар хем түркүләр
Диил салт бир миллет дүзсүн.
Таа шафклы ачты гүлләр —
Инсана кысмет дүшсүн.

Шүкүрлеериз биз хептән
Генийи, о бобайы,
Йолламыш ким үректән
Не мутлу йашамайы.

...Вар ама, фырлээр вар жан
Бу йашамайа каршы:
Клиседә кайыл орган
Йас тутмаа ава чалсын.

— Не бөлесинә денәр?
Гүн шылаа, бүлбүл, сөлә!
Кафасы мы не дөнәр,
Йашамак дүшүп елә?..

АНА ТОПРАК

Эх, топрак, ана топрак,
О үрәән хептән хашлак
Хем гениш, насыл бир кыр,—
Олчүсүз гүдәр хатыр.

Кәр челик о куфедин,
Савашәр ки бүүннән-бүүн
(Диилдир ани үүнелим)
Беслемәә хеп дүннейи.

Пек майылым бән сана,
Не мутлу о жанына!
Чалышәрсын ки блә —
Олалым бир сенселә.

Гүн геләр — олсун йорту,
Гөк бизә — бирлик өртү:
Топлашмаа Мейдан баша
Аннашмак шу конуша.

Шефк етсин, калкып, Димуш,
Михаил, хем Коль, хем Буш:
Дүннедә топрактыр бир,—
Олалым ко мусафир!

Ии кардаш олуп уйгун,
Баашлайлым хашлак дуйгу.
Аннашмактыр салт йалпак,
Насыл сән, ана топрак!

БУЖААН ЕЖЕЛИ

(Поэма)

I.

Ежели Бужаан
Диилдир раатлыкта,
Ки калмышты о
Хен ачыклыкта.
Уурунда онун
Ер хем гөк йаныр,
Буун да чыпакча
Чок ерлар калыр.

Бир гечер асир,
Айкырлээр хем таа...
Кимсей диил кайыл
Уурамаа Бужаа.
Туна бойуна,
Нистру, Прут хем даа —
Чекилер инсан
Зенгинни топра.

Ама... бир вакыт
Сарп гиргин хем уз
Кар Бужаа доорул
Кач-са гагауз.

Ерлешер оннар,
Кааршлайып булбул,
Нерда көклери
Бууннан-буун өрүр.

Донанэр Буҗак
 Йыл-йылдан таа ии.
 Турналар гелир
 Струна дизили.
 Жывырлига шен —
 Толока отта,
 Ев кушчазлары
 Йатышэр котта.

Гөк — дурук седеф —
 Не салт дериннии!
 Йаамуржук дамнээр —
 Балдыр сериннии.
 Тарлалар — килим,
 Қорафлы хем дүз.
 Жөмертли гелир
 Баалардан о гүз.

Малжыйзлар инер
 Йылмадан хеп аар,
 Темизли суйа
 Чекилир оннар.
 Суламаа башча
 Бежерир Йалпуг...
 Динненсин бир ай
 Ко о аач пулук.

Йа пазар, йорту —
 Күү тоглу дернәә,
 Күү бүтүн тоглу
 Хорудан шеннәә.
 Бай Танас Манол,
 Атлайып, чөкер...
 Анайы да оол
 Ойуна чекер.

Гун Саалык баашлээр
Күчүүнә-бүүнә,
Миллетләр йашээр,
Бирликтә бүүмә
Долайдан есер
Лүзгержик серин,
Пәк йашамакта,
Йашамаа илин.

Бәл куван топлээр
Чичектән-чичйә,
Бәл Буҗаа кутлээр
Етимиш генчләр.
Мерада инсан
Күү ичи услу.
Ама... тә бирдән
Бүүк бир кусурлук...

3

Йукардан гелер теклиф —
Бирлешсин чифтчи,
Таа илин ки гидежек
Оннарын иши.
Топлашәр инсан пек тез,
Ки олмаа билә.
Лаф аләр, ама Меркез,—
Дил онда дүүлмә:

Йа сесләйин, сөлейҗез!—
О дейи всерер,—
Коркмайын, кайбелмейҗез,
Бунҗак биздә ер!
Актарма шу мерайы
Йарышчы хич йок.
Беш йылын бу планына
Уч йыл да кәр чок!"

Йок лаф инсанда, зере
Фит баалы аазы.
Бил, изин Меркез верер,
Сеслемää лääзым.
Тракторлар, машиналык —
Оф та, улуэр.
Йамачлар, йарык-йарык,
Түтүндä буулэр.

Гелмели куйä наук:¹
"Нäбäжэз, достлар?
Денгйлим бүүтмää памук,
Гүн, сыжак ки вар".
Тарлалар расат долэр...
Бүүмерлär...- Рахиг!
Кафайа токмак урэр,—
Су Бужакта кыт.

Генä бүүк бир отуруш.
Узлän вар киши.
Паралээрлар бир соруш —
Чифтчилик иши:
Не верер о терекä?—
Сөлемää гүнаа.
Бүүк пара бизи беклääр,
Бир йол — түтүнä!

Гиришер бу занаета
Кär дä бүтүн күү.
Кимсей диил бир тарафта,
Не күчүү, бүйү.
Кам башлээр хем диимämä
Тарлайз казма,
Агрос интекс химия
Гиришер озман.

¹ Наук — придурок.

"Туна суйу диил ирак,
Диил лаязым йаамур!" —
Сес геларди отерак,
Да дедим: Йа дур!
Йа бакыналым ислая,
Йол бракэр мы из?
Да, Бужаам, йа сан сесля,
Ки буулэрыз биз".

4

Гүн йакэр топраа,
Таа чок та — инсан.
Қар бычак саплаар
Уресени Бужаан.
Буланэр хеп гок,
Гомулер Йалпуг,
Йок илач ичин
Баре су дурук.

Сыыр малы, койун
Чифт-топраа чиинеер:
Йок кошелери,
Йок бошлу бир ер.
Сүрүлү алчак,
Сүрүлү йамач,
Заавалы маллар
Хеп гезер бир аач.

Йыл-йылдан хеп таа
Забуннээр мера.
Чок кошелерда
Ачылэр йара.
Та, бирдан-биря
Курумуш карык.
Утутту деря
Нейдир о балык.

Силкинер мева
Чичекли далдан,
Кайбелер таушам
Излери баадан.
Тунукча шылаа
Сарп о йылдызын
Хем дә мераклыы
Гүр халкымызын.

* * *

Хей, кафадарлар,
Бунжакта дуума!
Йа, дурукланып,
Бир соруш коймаа:
Вар мы насы хеп
Бөлежә дурмаа,
Бунжак аман жан
Дерт башлар йурмаа?
Йок ачан халч саа
Бир чичек даада,
Ушаксыз кары
Бунжак долайда?
Омүрүн ачан
Йарысы кайып,
Ежели Бужаан...
...Сөләмәә айып.

* * *

Илкйаз вакыды гечер...
Май артык йары.
Тоом, топрак, заамет хем теер
Чифтчидә баалы.

Ешереҗ долай ерләр
Хич бир курсуруз.
Чифтчинин ама ўраа
Диил хептән услу.

Диил услу, ки о дүүйер
Хәберсиз сеси:
Курактан чатлар тә ер,
Тооз-лүзгәр есир.

Шен үзлү ешил мера —
Чифтчинин саалыы.
Ихтәрлээр ама тарла,
Тез олуп сары.

Кыврышәр йапраҗыклар
Гөзүм онундә,
Солумаа да зоор хем аар
Атешли гүндә.

Истевәр йаамур хем су —
Кыр бүтүн геврек.
Баа чотуун вар курусу,
Вар, хем диил сиирек.

Жывырлига сакланмаа
Булмээр бир гөлгä,
Йок хавез түркү чалмаа
Чыр-чыплак ердä.

Салт чифтчи үрää чалэр...
Ама... бу сыра
Хем чалэр о, хем аалээр,
Йаш дökүп кыра...

ТИТСИ МИЗЛЕЕР ЛҮЗГҌР

Вақыт гечер пек аар...
Титси мизлеер лүзгәр...
Ени йыла каршы
Акэр гөзүн йашы...
Акэр, акэр йаш чок,
Гөктә булут хеп йок.
Чөкер үрәә хеп аар,
Аалээр чифтә томнар...
Фидан бир йапраксыз,
Гезәр хем мал халсыз.
Долай бүтүн сынык,
Дерә суйа йанык.
... Гүзлү гүннәр гелди.
Бир суук селәм верди.
Бом-бош хамбар, таван,
Мизлеер капсык хайван.
Не варды евелдән —
Бир тонн му йа бир саан,—
Гелип "паалы достлар":
"Чабук бурай не вар!"
Катык екмек гитти.
Умут хептән битти.
Аачлык мы не бу кәр?—
Титси мизлеер лүзгәр...
Сува мы алтында,
Сычан мы аазындан
Биркач тенә булуп,
Даалэр кара булут.

Даалэр, дежән, ама
Корку басэр анмаа:
"Имāā!", — баарэр ушак,—
Долап сайды пам-пак.
Йок трофа, йок бишей.
Качы йолда дүшер..
Талигалар — трык-трык,—
Долу мезар артык.
... Биннәрнән жан йакты
Титси бу кырк алты.
Кимдә ама кабаат,
Она кәр бүүн дә раат.
...Май курумаз гөзләр,
Титси мизлеер лүзгәр..
Оф, унутмаа пек зоор,
Урāām йанэр, пак коор...

ЧӨШМÄ

Шу йамач о алтында,
Гүн дуусу тарафында,
Кач йыллар тә айкырлээр,
Айозлу бир су акэр...
Күчүклүүм гечти илин
/Диил хем салт олсун беним/,
Ки чөшмә, нижә ана,
Бракмады сусуз йанмаа.
Бүүн дә о измет едер,
Севгили калыи бир ер:
Бурада, гелип иштән,
Гам даадэр йоргун инсан.
...Ким курмуш бу чөшмейи?
Нечин бүүн дә диил белли?
Бу уура дөкмүш ким теер,—
Бүст гөрсүн ләазымдыр, зер!
Ама диил бүст, бир фидан
Йок макар хич йакында,
Не дә хашланмыш бир гүл,
Салт сиирек чалэр бүлбүл...
Хайлазлык мы бу? Бетер!
Жансызлыктыр. Бет өтер?
Бежим бет, ама доору,—
Йаңылдэрыз биз йолу.
Нечин-сә хавезлән пек
Чок сыра, койуп көстек,
Хайырлы о ишлери
Уурадэрыз дышары.

Бу иләр, бана калсын,
Диңл доору. Хем кәр фасыл.
Чевирмәә лаазым күркү —
Евелки өтсүн түркү.
Хем өтсүн о үректән.
Деделәр дә иракта
Хайырлыныннан анылсын.
Ко өтсүн түркү, өтсүн...

GAGAUZ MILLI ARHIVI

№ 1075 111

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

ДАЙАК

Дүннедә топрак, о бир.
О биза ана гелир:
О софра хем корунту,
Ишленир гүн хем йорту.
О терлеер, ки чок заамет,
Бүүктүр үүк онда хем неет:
Айдыннык олсун, сыжак,
Ушаклар дуйсун кужак,
Еркен дуумасы йа геч,—
Олсуннар ко хепбир генч,
Йашамак олсун өрнек,—
Ки буну истеер үрек.
...Вар мы санки колайы
Бу вергии сайалым?
Баашланмыш хем не биза
Гүл гиби ачсын гөзәл?

* * *

Баа чогуу, гүннү емиш,
Горький М.бөлә демиш:
"Шүкүр о инсаннара,
Ким гүнү филжәннара
Изметиннән сыдырмыш!"

Бу лафлар паалы калыр.
Гүн шылаа — чойун саалы.
Үзүмдә — өмүрдүр дат,
Филжәнда — краалы шарап...
Диил бир йыл йа он — үзләр
Файдалы калмыш изләр.

...Ама, тә сексән бештә
Бир фикир дуэр бечтә
(Күфетлийдир, насыл кит,
Дүшүнән ону — заабит):
"Ичкийә, деди о, — "Хо!"
Суҗааза йа гечин ко!"

Йок не чок хич беклемәә:
Гиришерләр көклемәә
Он - ирми йыллык баалар
(Чотуклар бүтүн аалар...)
Тепеләрлән харч пара
Йок олэрлар лүзгерә.

Йок шарап, йок не шыра,
Шенниксиз гечер сыра...
Йаннышлы алып йолу,
Разгелер бир бүүк толугу...
Нейдир бу? Аман, аман!
Херерсидир наркоман!

Диил шака бу, бу герчек.
Ким буну бүүн гөрежек?
Чок карар ки есапсыз
Хеп калэр бир жувапсыз.
Йа, бүүжүйкә, ач бези, —
Таа неләр беклеер бизи?..

* * *

Гүн инди тә каушмаа,—
(О да динненсин),
Бүүк сыжаа онун ама
Йок насыл гечсин.

Тә гүлләр пембә, сары
Шүкүрлеер ону,
Насыл да бир генч кары
Илк йавружууну.

Хербир куш, бөжөк йа мал,
Жан ташыйан бүүн,—
Хем ана оолу оннар,
Хем боба, хем гүн.

Сарп шылак о кескиннии
Сүүнмесә е хич!
Йашамак олсун хеп ии,
Баашлансын севинч...

АЖЫ ТҮРКҮСҮ

Йок кефим. Гүүдәм зеетта.
Оф, жаным, хем вай.
Диил бир гүн бән дөшектә,
Диил афта хем ай.
Бастырэр тә дарсыклык.
Йыл олэр гүннәр.
Ба шылак, ба каранник,
Ыхмээр хич гүлләр.
Йувалар өрселенди
Алтында сачаан.
Йок сесләәр персенгели,
Чан гиби өтән.
Гөз атэрым капуйа —
Земперә услу.
Йок ким калдырсын айаа,
Йок ким версин су.
Пенчерейә гөз аттым —
Салт салкым ешил.
Беки бу битки лафым —
Кимин не иши.
Дөрт дувар арасында,
Тавана бакып,
Сайыклээрэм: чойунда
Аз та инсаннык.
Чойуна ки чок илик
Саалымда йаптым.
Сайыдайды чифтчилик,
Зоор о занаатым.

Йа кувет, йа не са таа
Хеп олуп йардым,
Урмады үзүм батаа
Хем "боба" адым.
Ама... Не йолдайыз бүүн?
Оф, Жаным, сөлә!
Нечин хеп кайдыкча гүн,
Батгырэр гөлә?
Нерей йок олэр дуйгу
Генч үреклердән?
Алмээр хич бени уйку
Дүшүнмаклердән.
...Йок кефим. Гүүдәм зсегтә.
Гүүс салт солуар.
Диил бир гүн бән дөшектә,—
Аар баскы бу, аар...

ААР ЧӨКТҮ ҮРÄÄ

Аар чөктү үрәә,
Кәр кара булут.
Буланды дерә,
Хеп акан дурук.

Булмээр ер Жаным
Гүүс шу ичиндә,
Йалнызлык — йарым
Жан мы ичимдә?

Йок ушак сеси —
Лафчаазлар йаасын,
Йәр дә гөлгеси
Йок каршыласын

Не бир лаф десин,
Йок гүлүш чанны...
Гүл дирилмеси,
Бак бендән йаны!

Дөн бана доору,
Ки сендә умут,
Беки йок олур
О кара булут.

ГИПНОЗ

Зоордур хемен аннатмаа,
Булунмаз ки лаф:
Илинник алды сармаа
Куш түүндэн кораф.

Йок олду аарлыым бирдэн,
Капанды гөзләр,
Бул бир ер ирак ердэн
Хем дә пек гөзәл.

Тә учэрым... Йукарда —
Гүнешли долай.
Чичеклик булутларда —
Рай, елбетки рай.

Копарэрым бир гүлжәз,
Хеп орда бүйер.
Тә тазә акэр селжәз,
Сериннеер бу ер.

О гүлжәз шу кокусу
Бүүледи халы.
Бир йудум даттым бән су
Селжездән краалы.

Гүүс чекти таазә солук,
Шен атлээр үрек.
Гел бир сес, ба йок олур,
Ба йаваш, ба пек:

— Гөтүрер бу йол сизи
Ен ий* йылдыза.
Ачын гөзлеринизи
Гитмедән узаа.

Гөз капаа ачылмасы
Зоор гиби олду.
Бир соруш (хем бу аслы)
Тез-тезә сордум :

"Не фасылдыр уйумак?
Йа, сөлә, ба дост!"
— Бу кыса бир душ гөрмәк,
Ад онда — гипноз.

ВОЛГА, ВОЛГА

Волга, Волга — жан ерим,
Дуйгулуун көклү дерин!
Дуумалыйдыр сән бана
Хем касаба олана.

Дурмады үрәән хич раат,
Хич бир гүн, йарым да саат.
Далларын верди томрук,
Хайарлар да чий дурук.

Бүүн кәр Горький, Кострама
Туз-екмек чыкэр сана.
"Саа ол'деер сана чок кат
Зест чекән хем Волгоград.

Далгалы темиз суйун
Шен чалып, ойнээр ойун,
Файдалы онун ки вар,—
Ватана саалык баалаар.

Чок түрлү дилдә инсан,
Капуну сенин ачан,
Гүн-гүндән, йаваш-йаваш
Дивежә олур кардаш.

Волга, Волга — жан ерим,
Сән бир донаклы гелин!
Дуумалыйсын сән бана,
Долайдан хем инсана!

УНУДУЛМА АДЕТ

Дүш гиби гелер,
(Чыкмээр аклымдан),
Бүүк паалы бир ер
Күү ортасында:
Нерейя баксан —
Узлан кар инсан,
Ани йакышыр —
Хепси топлашыр.

Сес гелер бана:
— Чал, деер, таманна:
Хоруйу дүнкү,
Топлансын ки күү.
— Сеч, деер, сөзүмү,
Ач хем гөзүмү,
Гөрежан кач Жан
Тутуштуражан.

Бир ава ески,
(Чалгыжыйыз ки),
Гиришериз таа
О заман чалмаа...
Кыз, боба хем оол
Тутулу кол-кол.
Дар гелер кар ер —
Оргалык түтер.

Зааметчи инсан,
Ихтәрлар баксан —
Лаф, гүлүш өтер, —
Йоргуннуу сөкер...
...Варкан колайы
Доорутмаа саалы,
Нечин бу адет
Олмасын елбет?!

* * *

Кәр курт¹-куш буну дуйур,
Ани ки йамач, дерә,
Даа, топрак — верир өмүр,
Сарылып паалы ерә.
Үректән бүтүн хашлак
Бүү дуйгуйлан хем татлы
Гүн шенни йоллээр шылак —
Йи дүшләр чыксын аслы.
Раатсызлы дүшүнмеләр,
Жан мы ажысы зорлу —
Гөз гөрмәз кырласыннар,
Гүн гелир ки йортулу.
Кааплайынжа стих йапраа,
Сефалы йамур йасын.
Чичеклик мейдан топраа
Доз-долай хошлу сарсын.
Кулаанда чичек кызлар
Еридир кәр акына.
Томруклу ени гүлләр
Ко ачсын хеп Ватана...

¹ Курт - ески лаф: жанавар

ЙЫЛ КУШААН КОРАФЛАРЫ

I

Чифт-топрак пишер,
Бууланып гүндә,
Тамазлы ичер
Жан шу суйундан.

Чотуклар дарсык,
Ах, дарсык гүнә,
Илишер артык
Чиидем гөзүмә.

Тә башлээр томрук
Лаалейә гиинмәә,
Еркен чии дурук
Диз чөкүп, иилмәә...

Лүзгержик инжә
Рубажыклан пак,
Уурайып гежә,
Селемнеер йалпак

Селемнер он кат
Кырлангач телдә,
Хем чифтчи занаат —
Ешиллик ердә...

Еркен. Саат алты.
Күү усул, сессиз,
Уйкудан калкып:
"Хош гелмишиниз!"

Бир бойдан¹ са чак —
Текерлек сеси,
Измета кыйак
Чифттир саабиси.

Ким кувет коймуш
Илк екмәә — хелал!
Мевалар, емиш...
Салт копар да ал.

Гүндөндү ачмыш,
Куаннар майыл.
Оол гөлә качмыш,
Йысланмаа кайыл.

Мералар — килим,
Гөздүр кысканчлыы,
Вар не үүнелим —
Билмедик аачлыы.

Софралар должэк
Генә евмиздә,
Йаз сыжаа калжэк
Хеп үреемиздә.

¹ Бир бой — меранын ады.

3

Гүн ираклашэр,
Азалдып сыжаа.
Ай бүтүн шашэр
Корафлы Бужаа.

Седефä гинмиш
Усуллу даллар,
Аарлыктан иилмиш
Изметли йоллар.

Йоргуннук та бүүк,
Йорулмушту кыр,
Ки ондайды үүк —
Берекет — байыр.

Кушчаазлар дүзүп
Йукарда бир сес,
Көтүлсөр гүзү,
Гижеклар ки тез.

...Гүн са хеп шылээр,
Азалдып сыжаа.
Гүз мү сармашэр
Севгили Бужаа ?..

4

Айазлы хава.
Бажалар түтер...
Бир сыклык-ава
Пойраздан өтер.

Даартылы долай
Дүз хасайлан пак.
Сарп гөзлү бу ай
Чок баашлээр шылак.

Ушаклар халка,
Гүлүшә буйур!
Йамачта шака
Катмерли олур.

Усталык гелер
Сарп еллериндә.
Санди хепбир деер:
"Диил ләәзым рендә.

Бабуйу артык
Пак каардан йаптык.
Не кәәмил дуруш,
Битмесә бу кыш!..

ИЛКҖАЗ СЕСИ

Хава булутлу,
Ама умутлу,
Ама умутлу
Нейя-са исләә.
Чөкер караннык.
Ураам са йанык,
Ураам са йанык
Жанны бир сесә.

Бир дүш канатлы:
Бән көнну атлы,
Бән көнну атлы
Йылдыз бейгирдә.
Усул да лүзгәр,
Сачак кузчазлар,
Дүзүп сес гөзәл —
Уйандым бирдән.

Ара караннык.
Капу аралык.
Илкҗаз — бир саалык,
Чекер шенникләә.
Усул хеп лүзгәр,
Җаләр кушчазлар
Олә пек гөзәл —
Сеслә дә сеслә...

САБАХЛЫ ЗАМАН

Хорозлар өтер...
Сабахлы заман.
Долайы өпер
Айдынны о дан.

Ко илк лаф десин
Гүн, онда сыра,
Чок камчы, сеси —
Сыыр чыксын кыра.

Тоз ко калдырсын
Налланмыш бейгир,
Хепбир сарылсын
Бүүк ишә верги.

Гүн шылаа, йаамур
Браксыннар ко из,
Берекет олур —
Кәр дә бир дениз.

ЙААМУР

Гүн дуусу араланэр,
Каушэр тә ай.
Бир йылдыз салт таа йанэр —
Уйанэр долай.

Гүн шылээр шу йукардан...
Кысметлийдир ер,
Ортүлү, каба йорган —
Берекет бүйер.

Диил дүбүдүз караннык
Гүн о батысы.
Чотуклар суйа йанык,
Йаздыр ортасы.

...Кабарэр тә булутлар,
Долашып йумак,
Калкынэр хем умутлар
Хич билмәз суульмак.

Караннык чөкер... Геердә
Салт лүзгәр сеси.
Йаамуржук сеси ердә —
Жан еритмеси.

Дамналар хем шыпырты —
Пак симфония.
Чифтчилерә бу йорту,
Бир ачаар лаалә.

* * *

Незаман истарсан гел,
Хеп хашлак верер бир ел:
Йолжуйа софра койур,
Сусузлуун вар — ал, буйур!

О — свин севинмелии,
Хем олур үрәән шеннии,
Хен шылак та йылдызым —
Адыйдыр онун — үзүм.

Хашланмыш о гүл, фидан —
Бүүк олур хайыр.
Таш йамач, кәр океан
Оннара майыл.

Салт ләәзым пек чалышмаа
Сеенмесин оннар,
Да шафкта хеп йашамаа
Диил бир йыл, биннәр...

НЕ МУТЛУ ЗАМАН

Йок чичек. Куан учмаз.
Йок чекиргә түркүсү.
Кәр башка да сес чыкмаз
Кеменчә гиби өтсүн.

Йок хашлак, төрли гүннәр,
Кырлангач чалсын телдә.
Йылдызлы о үзүмнәр
Дүш гиби калды геердә.

Йок чимен ешмә, йок чиң,
Турналар, бракыч, гитти...
Йок гүлләр о селемнии...
Диңил ама үрәәм китли.

Томрукуз ки фиданнар
Кәр каук ачык бийаз.
Хем бийаз дә синекләр
Учушәр, дежән ки йаз.

Баа йоргун, башча хем чифт
Өртүлү памук-йорган.
Динненсин салкым, пелит,
Гелдиләр ки зор йолдан.

ХА ТĀ ШИНДИ, ХА ШАШАЛЫМ

(түркү)

Каршылэр шенни
Гежейи сабаа,
Чии дә селемнии
Сувазлээр топраа.

Ха тĀ шинди, ха шашалым,
Бир кадынжа ха басалым,
Хепбир гитсин түркү, ойун,
Үрек билмәз буна дойум!

Гүн шылээр йалпак,
Узадып бир сл.
Йоргунну топрак
Кендинә гелер.

Ха тĀ шинди, ха шашалым,
Бир кадынжа ха басалым,
Хепбир гитсин түркү, ойун,
Үрек билмәз буна дойум!

Куш, ушак, гүлләр,
Тутунуп кол-кол,
Сарп севинмеләә
Бүүк дүзерләр йол.

Ха тĀ шинди, ха шашалым,
Бир кадынжа ха басалым,
Хепбир гитсин түркү, ойун,
Үрек билмәз буна дойум!

Айозлу сужааз
Чөшмеләр баашлээр.
Гелмели илкйаз
Майыллаа шашэр.

Ха тә шинди, ха шашалым,
Бир кадынжа ха басалым,
Хепбир гитсин түркү, ойун,
Үрек билмәз буна дойум.

Танывам сени,
Дуумалы топраам.
Диз чөкмәм дерин
Сана, йашамам.

Ха тә шинди, ха шашалым,
Бир кадынжа ха басалым,
Хепбир гитсин түркү, ойун,
Үрек билмәз буна дойум.

ДЕРНЕКТÄ

Сесләиниз хабери:
Ходул Танас труфанда
Олә, бишей саат онда,
Кары гетирмиш, мари!
Аман да бир бой варлыгы,—
Белли, ани вар саалыы.
Деерләр, ки илк адамы
Кошуп, сүрәрмиш планы.

Чотмак Манол, омузлу,
Ерлештирмиш домузу,
Чыкмыш дейни үфкеси
Кесмәзмиш ки хич сеси.
Кафа, кулак, бажаклар
Пача мы не олмушлар.
Булунмамыш салт гүудә,—
Ийәрмиш бак... дүшүндә.

— Мари, карылар мари!
Бир таа иши хаберлийм:
Хороз Федос, бригадир,
(Билмәм кач о кабледер)
Алмыш о генч гелинә
Алтын кайыш белинә.
— Алжэк зере бу белли,
Еп-ени дә "Жугули".

— Иштән гелдик дүн ачан,
Кузуламыш бир таушам.

Докуз му не йавружук,
Сайдык — чыкэр он куйрук.
Аллахтан мы санки бу
Олсун бөлә кусурлу?
Сөләрди хем ихтәрлар,
Шинди динсизлик бак вар.

— Ишитгиниз ми, мари?
Гелжэк вакыт да кары
Евдә олжэк генә баш,
Озман сән гитта аннаш.
— Хич йок коркум, ки озман
Каршы чыкажэк адам:
Гөзәл софра курулу,
Опүш та хем таа олур...

* * *

Не мутлу инсаннара,
Дернек топлашаннара,
Нердә лафолэр жүмбүш,
Битмеер нердә хем гүлүш...

ҮҮРЕДИЖИМА

Хайли су акты-инди
Бу йыллар шу ичиндә.
Чок ишләр истенилди
Хертүрлү гелән гүндән.

Мевалык сарды бүтүн.
Үзүмнәр — булут баада.
О бүүдү хем сән бүүдүн,
Бән дә хеп бу сайыда.

Ки түтсүн таазә екмек,
Хем биздән адам олсун —
Верилмиш бүтүн үрек,
Диил саде имәә хем су.

Жан шу сыжаклы — кәр Крым —
Йысыдыр хеп ирактан.
Саймаклар ичин стихым,
Диз чөкмәк хем үректән.

О ГҮЛ ШАФКЫ ХЕПБИР ЙАНЫР...

Севгили карыма

Бүүнку гүндә, Гүн шафкына,
Совет халкын сайысына —
Тә йаманды ени жанжааз,
Ко дайма шен өтсүн чанжааз!
Ана үрәә дуймаз кахыр,
(Боба гиби севсин хеп кыр),
Гел гүн евә олсун йорту,
Ватанына — бир корунту.

Гежә солуу датлы есер,
Таазә коку долу ичер.
Үрәәм дөндү, чывгын дүүлдү,
Дерин дуйгу бирдән гүлдү.
Йылдыз изи, копма ирак,
Йаклаштырды кескин шылаа.
Шафклы пелии сувазладым —
Пак күчүжүк бир евлады.

Жандан дуйуп карым — Шафк-Гул-
Деди: "Гечти тә бунжак йыл,
Зеетленмекләрлән макар,
Ама бендә дуйгу тә вар,—
Хич ыхмады о йыллары,
Неетим чыкар тә йукары,
Инадына да зоорларын
Олур беним таа бир оолум!"

Гиргин лафлар уйандырды
Салт диил бир ев,— бүтүн кыры,

Олуп хализ бүүлү файда
Сабаа каршы кышлы айда.
Хава аяз, ачык-айын,
Онбирийди күчүк айын.
Шафк-Гүл уйардыр уйкусуз,
Ешим уйардыр дуйгусуз...
Вакыт ааржа айкырлайып,
Минутлары да хеп сайып,
Ачыл о аар бийаз капу —
Айдыннанды бүтүн йапы:
Бир инсанжык чыкты паалы
(О рубалар — памук краалы),
"Сарп чожурак!,— каямил деди,
Гөзүмдә кар буз ериди...

"Үрәәм билмәз севмәә кенар,
Таазеленди сеник отлар,
Бирдән бүүйүп бүтүн карыш.
Йылдыз та йол алмыш йанныш,
Инип евләр бойу ашаа:
Шылаам — баашыш калсын ушаа!..."
...Олду долай бүтүн ени,
Гүн илкйазлы шылээр шени...

Четин үрәә, олуп ики,
Дурук Жана — седеф фикир,—
Аушам-сабаа гимн чалыныр,
Гүл шафкы да хепбир йаныр...

КАХЫРДА ГҮЛЛӘР

Д.Н.КАРА ЧОБАНА

Илк булушмамыз —
Гүр чөшмә акты,—
Силинмәз бир из
Үрсеңдә бракты.
Зенгинни лафлар —
Жүмбүшлү, кыйак —
Көк колвердиләр,
Бүөк олуп дайак.

Вардыр чок сыра
Отурдуук лафа,
Икрамны софра
Узаттыый кафә.
Евдеки шарап
Вардыр буйурдуук,
Гүч лафлар ама
Йоктур хич олдуу.

"Илк лафын"¹ сенин
Кәр дә кутлуҗа.
Лузгержик серин
Уфледи Буҗаа.
"Диил көшемиз дар,
Олун кафадар!"²
Таа озман сесин
Сөледи кескин.

¹ "Илк лаф" — кийатчынын ады.

² Бу ики сыра о кийаттан.

Йаныкты үрәән,
Хайырлаа йанык,
Да деди озман
Кийат "Йаныклык":
"Ко ол аалемин
Евинә донак,
Ко ол аалемә
Херкере йалпак."

Бол-бол солуду
"Байылмак"¹ сеси,
Ангысы олду
Чан кәр өтмеси.
Ангысы верди
Парнас ичин шиир,

Бүүн дә ангысы
Иилердән дә ии.
Бүүк хошлук верди
О ресимнерин,
Кузнецов Вадим
Бүүлү чевирди.
Койлашәр сюжет,
Проза хем стихлар,
Ки өләйди нест
Хем о вакытлар.

Раатланды үрәәм,
Ешерди кырлар,
Хеп йолләр селәм
Шен о кушчаазлар.
...Шенненер оннар,
Диил ама ииләә,—
Клиседә чаннар
Тез башлээр дүүлмәә.

¹ "Байылмак" — кийатчынын ады.

Кахырда гүлләр,
Йылдызлар хем ай.
Тә, баксан, иннәәр
Кахырдан долай.
Йас тутәр топрак,
Кабледән сени,
Җербир ев, сокак,
Жан хем дериннии.

...Сән ираа гиттин
Дан ерлериндән,
Неет ама ектин
Диилдир бет томдан.
Көклерин далды
Кахырсак Буҗаа,
Далланып, калды
Кәр дә дивеҗә.

* * *

Ким сени йолдан
Санки йанылтты,
Да бир аар йорган
Аар пек капатты?
Олмасын вакыт —
Дургунч хем инат?
Беки дә уҗуз
Ток бир бюрократ?...

* * *

С.П.УЗУНУН ХАТЫРЫНА

Нышанныйдын бурада —
Хен бүүк аач бир бүүк даада.
Гөзлерин шафкы дурук,
Йоктур баксыннар дүрүк.

Кыт лафлыйдын, ама уз,
Дуумандандын гагауз.
Шен үрек дүүләрди чан,
Булушардык биз ачан.

...Гүн дуэр хем каушэр...
Бир евлат сана баашлээр:
Кысметли олсун дейни,
Шеннеттик кәр свини.

Диил бир гүн, гечер секиз,
Бир хабер гелер кефсиз:
"Гелин генә софрама,
Софрама, салт бир "ама"...

...Не бу? Диилдир уйумак.
Сарылды үрәам йумак:
Чичеклик бүтүн долай
Бир дизмәк хем диил колай.

...Евлатчыын пек гүч калды.
Ел сана о саллады.
Ама йок бир кыпырты.
Дивежә ми кәр йаттын?

Оф, далдын сән уйкуйа,
Бир хашлак, кайнар суйа,
Йашларны бракып фит генч,
Калажыйдын сансын геч...

* * *

Не беним дуумам мы кәр
Тутулар о гүн заман?
Бир йылдыз макар шылаар
Караннын арасындан...

Йалнызлыы чекер үрәәм,
Гүч тутәр хем гүүсүмдә.
Кабатлыйсыйдым хер бән,
Кыпырдамыйм еримдән.

Битмеер бу ама бендән.
Вардыр, вардыр ким-сә таа...
Жан дарсыклыы уреемдә,
Чекилер ки ирактан.

Хем аарлы, хем ажылы
Дарсыклыын о йакмасы.
Аллахтан мы йазылы
Гөз йашы о акмасы?

...Ай шылаа салт йаклашып,
Еридирдир тез бузу.
Уйкуйа бән пек далып,
Сувазлээрым кызчаазы...

БЕКЛЕДИМ СЕНИ

Бекледим бән чок сени,
Сән ама хеп гелмедин,
О памук та еллерни
Биртүрлү хич вермедин.

Кәр үрәәм дә гүҗеник,
Дүүлмеси йа сык, йа аар,
Насы от дурар сеник
Йамадыйнан йамурлар.

Йок! Йамур да көнну вар.
Шен чекиргә чимендә.
Селемнең хем йылдызлар,
Салт бир сән йок өнүмдә.

Бекледим бән чок сени,
Бүлбүллү о сесини.
Бекледим бән чок сени,
Айозлу о гөзлерни...

СӨЛӘ...

Еркен-еркен бән калктым
Илкйазлы бир гүн.
Дүшүнмәә урду аклым --
Несой гүндүр бүүн?!

Бүүк хавезлән кәр бактым
Пенчердә чичәә.
Гөзүмү сокаа аттым, —
Ким о кыз гечәр?..

Кефленди кафам хептән,
Капанды гөзүм:
Санки бу шылак недән,
Дуумадан таа гүн?

Оф, үраам дә кахырсак,
Сыкылы-баалы.
Олмасын кескин шылак
Гөз о шафклары?

Сармасын бир бүүк назар
О бүүлү бакыш?
Өрүйшү, кәр пеет йазар,
Канатлыйдыр куш.

Ойдур му, сөлә, жаным,
Раатсызлыы баашлаар?
Олмасын хем илажым
Гөзүндә йашлар?

— О, салт о сенин халын,
О сени зееглар,
Генч, инат та хасталы
О алычтырар.

ТҮРКҮ ЧАЛЭР ГҮЛЛЭР

Ер-долай уйуэр,
Уйуэр сарп таглы.
Ени йылдыз дууэр,
Жаны — кескин шафклы.

Тә гүн бүтүн хавез
Омүр баашлээр ера.
Мажор тонда бир сес
Чөзер китли үрää.

Хава усул хептән
Бу илкйазлы гүннәр.
Үрääм бир ии кефта —
Түркү чалэр гүлләр.

Баашлээр датлы гүлүш
Гүвен кара гөзләр.
Дудаклары — смиш,
Түркү дүзәр гөзәл.

Бүүлү бакыш бакты —
Айдыннанэр о ер.
Айаа топраа басты —
Отлар чичää дөнер.

Бракмаз раата бени
О дуйгулу үрää.
Бүтүн долай шенни —
Түркү чалэр гүлләр...

* * *

Үзлән кыз арасында
Саде сән, бир сән
Бракмээрсын хич гүүсүмдә
Раат дүүлсүн урәәм.

Алышмак анатары
Салт сендә, Гүлүм.
Даадажам булутлары —
Шафк етсин гүнүм!

ОЙУН

(ТҮРКҮ)

Сефтә гелдим ойуна,
Фасыл гиби чойуна,
Ии лаф гелер кулаама —
Бени бенерләр маана.

Чал, чалгыжы, сән, чал,
Отсүн гитара кескин
Титирерәк хем сесин,
Биз ойнайжэз, сән чал.

Бир кыз, алып тә йолу,
Гелер бана уз доору.
Үрек дүүлер ми дүүлер,
Суратыма кан өрер.

Чал, чалгыжы, сән, чал,
Отсүн гитара кескин
Титирерәк хем сесин,
Биз ойнайжэз, сән чал.

Хич несой билмәм, ама
Калкмышым кәр ойнамаа.
Калктыйнан таа, тә емин,
Айаа басмыш еменим.

Чал, чалгыжы, сән, чал,
Отсүн гитара кескин
Титирерәк хем сесин,
Биз ойнайжэз, сән чал.

Инсан дээр: "Хай дөнелим,
Бир таа вар саа еменим,"
Айаам урэр тук-тук-тук —
Ерә гөмер фит артык.

Чал, чалгыжы, сән, чал,
Отсүн гитара кескин
Титирерәк хем сесин,
Биз ойнайжэз, сән чал.

Ачан баарды "Оф" инсан,
Чалгыжылар дургунса.
Чалэрлар хеп, сырыдып,—
Обүр айаа да... кайып.

Чал, чалгыжы, сән, чал,
Отсүн гитара кескин
Титирерәк хем сесин,
Биз ойнайжэз, сән чал.

Пак евалла гележәм,
Койурум бүүк та икрам:
Дургудулсун шен ойун,
Сакат калар ки чойу.

Чал, чалгыжы, сән, чал,
Отсүн гитара кескин
Титирерәк хем сесин,
Биз ойнайжэз, сән чал.

САА ГӨЗҮМ ХЕМ СОЛ

(ТҮРКҮ)

Бир бөлүк шылак йылдыз
Тутулу кол-кол.
Саа гөз кез алды бир кыз,
Бирини дә сол.

Диилдир бу, бу диил сефтә,
Диилим гүнахкер.
Булунэрым ии кефтә,
Таа неләр беклеер?

Тә, деиверди саа гөз:
"Сән беним йәрим!"
Солактан да чыкты сес:
"Оф, беним жаным!"

Диилдир бу, бу диил сефтә,
Диилим гүнахкер.
Булунэрым ии кефтә,
Таа неләр беклеер?

"Йашамам сенсиз бир гүн",—
Саа гөзүм деди.
"Незаман йапэрыз дүүн?"—
Сол илерледи.

Диилдир бу, бу диил сефтә,
Диилим гүнахкер.
Булунэрым ии кефтә,
Таа неләр беклеер?

Бир аушам, ики аушам —
Гежеләр геердә.
Сакланмам — шалвир таушам,
Из бракмам ердә.

Диилдир бу, бу диил сефтә,
Диилим гүнахкер.
Булунэрым ии кефтә,
Таа неләр беклеер?

Уйумаз үрәәм беним,
Сыкледә атәр.
Сарылы бүтүн евим...
Ким о сеседер?

Диилдир бу, бу диил сефтә,
"Диилим" гүнахкер.
Булунэрым "ии" кефтә,—
Сүрүжүк беклеер...

АЖЫМ

Аннар кушлар усул даада,
Уусек ешил далда,
Дуйуп севги биздә ки вар,
Шенни түркү чалар...

...Сүүндү о сес, сүүндү бирдән,
Гүлләр чекти пердә.
Булутланып хава хызлы,
Ураам олду бузлу.

Сөлә, беним шылак түүлүм,
Ешли канат күйлүм:
Недән кушку ураам суусун,
Бир аар ажы дуйсун?

Озман кушлар бөлүк сестә
Деди: "Бизи сеслә:
Йарин сенин сендән сапты,
Башка йолу капты."

Неләр ичин йапты бөлә.
Сөлә, кушум, сөлә.
Недән суулду хашлак дуйгу
Хем дә лаф уйгун?..

САН, ГЕЛИН, УТАНМА

Диил чоктан мекләрди
Кызчааза оглан,
Ки орда бекләрди
Урекли бир жан.
Йаамуржук дурдуйнан,
Качынмак селдә.
Уректан дуйдуйнан —
Хоп, кызчааз елдә !

Сан, гелин, утанма
Хич, ама бундан.
Окадар ки санма
Тез куртулажан.
Бу шарап хажийдыр,
Ичилмәз бөлә.
Не о илажыйдыр?
Йа, гувә, сөлә!

Гежеләр шафкльйдыр,
Оф, о гежеләр!
Бир кимсейн раатыйдыр,
Кимнерә-сә дар.
Бу ама хич касмээр
Ким буун кааршыда,
Ким ерә буун басмээр
Тул хем башында.

Сән, гелин, утанма
Хич ама бундан.
Окадар ки санма
Тез куртулажан.
Бу шарап хажыйдыр,
Ичилмәз бөлә.
Не о илажыйдыр?
Йа, гүвә, сөлә!

Шенниктән сарфошуз,
Салланэр гүлләр.
Дувасыз — биз йокуз, —
Каавлешсин ко йәр.
Салт, гүвә, уйума,
Бракма гелини,
Лафлан хем дойурма,
Сык о белени.

Сән, гелин, утанма
Хич ама бундан.
Окадар ки санма
Тез куртулажан.
Бу шарап хажыйдыр,
Ичилмәз бөлә.
Не о илажыйдыр?
Йа, гүвә, сөлә!..

Бир аазда теклиф залдан:
"Хажысы чыксын, татлысы гирсин!
Хажысы чыксын, татлысы гирсин!../"

ЛАФ АЛЫР ОЛМУШ ИШЛӘР

Тә артык бир ай гичти...
Дүз, йа оймаклы,
Стих сөләәр олур пеети,
Йок бракмаа саклы.

Лаф алыр олмуш ишләр —
Ким нейә йанык,—
Клочка еки пиличләр
Чил гиби даанык.

...Дайакта о таушламнар
/"Токтур" безбелли/
Хем кеди ани мәулар,
Диилкән рааметли.

...Көпежик хем "иликтән",
Кәр ани дүшүк,
Бүүк тә "тертиплектән"
Башчеләр сеник.

...Ичерләр, салет гирмәә,—
Кафаны делжән,
Икрамнар, саваш вермәә,—
Саа йок бир филжан.

...Чауннар пек "пакланмыш",—
Йумуруун сыымаз,
Рубалар "үтелинмиш",—
Паргалжы алмаз.

Лаф алыр ушак, кары,
Гелдийнән йолдан.
Бән дә капайым кыры,
Ки гөмүр ...утан.

ШАКА

Отуруп бир гүн ерифлән лафа,
Гириштик биз тез лафетмәә шака,
Шакамыз гечер ки арамызда,
Лафымыз гидер "йарым" салт ааздан.

Чекеттим озман демәә тә буну:
Бир дирсек кадар сендә вар бурну.
О енгел едер шарап ичмектә
Хем, билерсин таа, — кары өпмектә".

Вар сендә пара алмаа "Жигули",
Кайыллык та вар, сендән таа белли.
Ама йок насыл отурмаа рулә:
Илишер бурну өнкү шишейә.

Вардыр мы гөрдүүн не о пылесос?
О бурнун сенин хеп диилдир таа прост.
Окадар кәәмил дә тооз топласын —
Бу иши билмәм пылесос йапсын.

Бир күсү олдуу хич йоктур биздә,
Шакамыз гечер ки арамызда.
Кәр аслы да вар, ама хеп таа ааз,
Бурнуя сааби — Бурнусуз Танас.

КУРБАН

Чаар о Ламбушу
Карысы лафа.
Чыкармыш туршу,
Конулмуш софра.

— Йа отур, сеслә
Сән дүшүнмеми,
Не бана ишләр
Хем неләр сенин.

Бүүн та чаршамба,
(Диил гүннәр узун),
Йапажэз курбан,
Хазырла кузу.

— Сабурлу салт ол,—
Деер Ламбуш она,
Тез капэр о йол
Тукма чобана.

Узадэрлар ел,
Диз чөкмәк ерә...
Неери гидилер —
Сиз билмәк керә.

Ламбу: "Сатыжы,
Кардашлык, Иван!
Вар беним харжым —
Йапажам курбан.

Гел, буйур бана
Он пазар гүнү,
Шиндилик ама
Гечмә онүмү.

Салт сендә умут:
Сусадык, сән не!
Бир дөк, таа бир-гурт,
Вер хем не иинер”.

...Гүн бүүнкү — саалык.
Не мутлу топраа!
Түтерәк шашлык
Каблетти софра.

Йок не лафетмәә,
Лаф тутәр узун...
Саледер гитмәә —
Йок олмуш кузу.

Орайы-буры,
Беки булунар,
Кардаша сорыым,
Санки не сөләр?

”Саа ол ки сайдын
Сән, Ламбуш,- о деер,—
Буук о кайыбын
Софрада түтер.

Гел, буйур, уура
Булдукча ара.

Ол хеп мусаафир,
Бош салт еллән диил."

Бөлежә олмуш
О паалы курбан.
Ким билер конуш
Олдуйну биртаан...

БОСТАНЖЫ

Коймушлар о беклесин
Колхозун мерасыны,
Труфанда севиндирсин
Ешилликлән инсаны.

Айкырлээр биркач вакыт...
Дирилер ташлык-бостан.
Берекет — хич диилдир кыт,
Бекленирди не чоктан.

Бригадир озман гелип,
Сымарлээр бостанжыйа:
"Гөрмейим карпуз делик,
Йа башка зарар бырда!"

"Не сән, не сән, бу айып", —
Бостанжы кафа саллээр...
Да елиннән саклайып
Гүнү, уйкуйа далэр...

Йолланэр инсан бир гүн
Каун-карпуз топлансын:
Калмамыш май хич бүтүн,
Йок насыл бу иш олсун!

Савашэрлар копармаа —
Копмээр, бүтүн шакасыз.
Гиришерләр йокламаа —
Бостанжыйдыр кафасы!

ЕВЛЕНМАК

Дранга Тодур, айдакчы,
(Йок бийаз хич бир сачы,
Кам кара да хеп өлә —
Сиз ону билмак керә)
Еркен-еркен бир пазар
Таа гелинжә: "Вар назар!
Йакышарса хер — оку,
Чыкажэқтыр ки корку,
Гөз түрлү зере бакты...
Оф, да жанымы йакты."

Дайанамадым, сордум,
(Бән дә дилим кар одун):
"Хем да ани, акына,
Не конду о йакана?"

— Йа сеслә дә аннадыйм:
Вар беним бир агалым
(Кәр дә ани еридим),
Дүн гидип, ама дедим:
"Гит сөлә о бобайа
Атмасын гелән айа,
Таа тезчә ко еверсин —
Хызлыжа айаа дөнсүн.
Дилим бән артык ешил,
Хеп адээр та онбеш йыл.

Сән дә йап биркач адым.
Дайандым хеп дайандым,
Таа бән дайанамыжам,
Бакалым бана бир жан.
Лаф хич икиленмеди.
"Гиделим,-агам деди:
Вар кызчааз, хем нышанда,
Сән атылмайжан ондан —
Илк ушаа бир адамын,
Унуттум тә адыны...

Несой, ама каблетти.
— Жанабин, не кайбеттин?—
Шен үзлү, сорду йалпак,
Хеп чаун паклайарак.

— Вар са нижа, даннышыйм:
Тә, беним бу кардашым,
Гөз коймуш чоктан сана.
Олмайжан мы еш она?—
Сормалыйдыр агалыым,
Кызлан да бракты калыйм...

Бенизи инсан атты...
Чауну о капатты
Да башла бән охламаа...
Диил беки дә кафама,
Караннык чокту ама.

Кахыра хептән дүштүм,
Таш олду урайм бүтүн.
Хем костекленер солук.
Да дедийди агалык:
"Йоктур нечин адамаа,
Гиделим бир адама

(Сән ону билмәк керә,
Вар онда быйык зерә)
Хем кызы да вар кәәмил —
Чоктүрлү билер о дил."
Гел биз ур хем токада.
"Вы, ребята, к нам сюда?—
О бизә бирдән сорду.
Геч, собака уйуду.
Еу, пофтим, аскулт пе вой!
(Бән дурэрым насы той).
"Бән сеслеерим,-деер,-сизи"
Таа сора дилдә бизим.

"Тә, нестә, тә данышыйм:
Беним, тә бу кардашым,
Гөз коймуш чоктан сана.
Олмайжан мы еш она?"—
Генә сор о агалыым,
Онуннан бракты калыйм.

Диштирди кыз бенизи:
— Ким йолландырды сизи?
Айол, гидин, дурмайын,
Хич көпәә салдырмайын,
Ки дуйурсайды кожам,
Йа бири ушаклардан
Евленмәк олурдур тез,—
Чыкмайжәк хич бир дә сес...

...Бөләжә олду селәм,
Не таким чыктым билмәм.
Колайы олса бзарыйм —
Дүздү бени агалыым.

"Коркма,-деер о,-ол усул,
Таа сора булжээз бир дул:
Кырнажык хем топлуужу,
Бир исләә дә ойунжу,
Шу гиттийнән сырайа —
Пырылдак дөнсүн аяа."

...Биз гидериз о ерә
(Сиз дә хеп билмәк керә) —
Сааз өртүйлән евжесези,
Шен каршылады бизи:
— Гечин, вар бош сер патта,
Дурмайын сиз хайатта,
Гелдиниз йырак йолдан,
Сөз сизин, жанным курбан.

— Диидир зоорумуз илин:
Вар бобамыздан изин
Евермәә бу кардашы,
Отурмаа сизә каршы,
Сиз дә оннан йаннашык,
Нечин бактыңыз шашык?

— Бүүн хич бишей адамам.
Дурун, йапайым икрам.
(Нередәйдир бастонжуум? —
Ихтәрлык басты, чожуум.)
Да чыкты топал-топал...
— Зоор бундан гөржән шопар,
Йада пырылдак дөнмәк —
Хай геери биз качарак...

* * *

Тә бөлә олду ишим.
Бүүн дә йок беним ешим.
Гел беним бу дүшүмә,
Йок маана жумбушүмә,
Бу беллидир иш зерә —
Зоор онсуз кимәр керә.

* * *

Едендим быйык, сакал,
Таннынмаз үзүм,
Траш олунмады макар
Йок гөзүм гөрсүн.

Траш олмаа о тертиби
Дүздүрмää вердим.
Мастур деер: "Алмаа геери —
Йаарын-обур гүн."

Бир афта гечти, ики,
Бежим таа да чок...
Ха геләр хабер беки?—
Йок деди, да йок.

Дүшүнмää урдум бирдән,
Бакарак ерә.
Ушаклар сапәр йолдан —
Коркудан, зерә.

Таа тез, деерим, сардырсам
Долайна свин.
Нәндан нерей бир голан
Башыма беним:

"Дәдо, йол бир пүскулжүк
О сакалындан,
Камчийә койжам учлук,
Дәдо, ол адам!

Хэй-хэйда ачан гелжез,
Ко пек патласын,
Евини сенин, дейжез,
Сарп саалык сарсын!"

АВЖЫЛАР

Калкып бир гүн сабаален еркен,
Досту бән калдырмаа гиттим күрсклән.
Достум са беним шеремет адам —
Вакыт хич олмээр динненмай да уйкудан.
Дедим она: "Паалы достум,
Етәр уйуэрсин, есабын олсун!
Йа, хазырла түфәй, гидериз авланмаа,
Йа чыкалым кыра бираз ки айланмаа.
Беним достум дөнүп хем ешинип,
Калкып, гийди ески бир мешини.
(Мешин седи онда йама-йама,
Таа Никулашканны мых гүнүндән калма.)
Гидериз озаман йаваш-йаваш...
— Тавшан гөрдүйнән, кеезлемәй саваш.
Урарыз, беким, биркачар парча,
Да карылар евдә йапыр бизә пача.
Тә ансыздан чыкэр, сансын бир жанавар:
— Хич коркма, достум, түфек тә вар.
Гидериз, хеп гидериз... хеп гидә кааршы,
Калэр она кадар пак ики аршын.
Доорул о жанавар үстүмүзә...
Кәр чифт асвальт гиби гелер биза.
Качэрыз, сансын чатыдан копма,
(О түфекләр сә омузда — недән коркмаа?!)
Да, нердән-нерәйи, чыкэр бирдә баажы.
Сорэрыз: "Нердә вар кавак аажы?
Бир каави аажә ләазым тырмашмаа,
Ки истерр жанавар бизә сармашмаа."
Да насы аннамаа, баажы неләр сөлеер?

Ачан о качмактан корку хеп бүйер.
Чукур, йамач илишмеер хич бизә,
Чыкэрыз шансора артык үзә.
Бир өлчүсүз йолу гечтик качарак,
О жанавар гелер бүтүн пухлайрак.
Хич йок һәпмаа. Дурдук.

Биз кесилдик бирдән.
Да тутунду, сүндүк, онун бир пешиндән.
— Куртар, ба, Тодур!,— йалварэр,—
Мешиними алэр хем не фасыл саллээр..."
— Хич йок һәпмаа, достум, даһан буна,
Ески мешин йыртмаа хич диил гүнаа.
Ачан да жанавар досту бракты,
Ики аһак о үстүна калкты:

— Ба, Тодур, йа гөрерсин?,
— дост баарды не пек,—
Бак, сизин, сизин о алажа көпек!"

Ачан бакэрым, хеп тә вар аслы:
Бизим көпек, о алажа кашлы.
Кафадарым калды бийаз салт доннан,
Тавшам аараркан хеп гезерим бән онуннан.
Нердән дә нерейи, шалвер бир тилки
Чыкэр о хендектән хорозлан үклү.
Чок йоктур дүшүнмәә: түфәә доору куруп,
Таа о саат патлаттык о тилкийә доору.
Түтүн даалдыйнан йукардин ачан
Бакэрыз, не урдук: — келемедә сычан.
— Кысмет хич йок биздә,

— о шинди сөленер,
Кендисини дә үфкедән ийер.
Гечти о гүн артык, олду аушам,
Урмадык биз не тилки, не да тавшам.
Озаман йаваш гелә-гелә,
Саалыклан стиштик евә.
Алэрыз кададан иши туршу —
Да бу олэр авжы шу конушу.

ФАСЫЛ ДЕРНЕК

Йазын, йортулу бир гүн,
Айлаклы көптөп бүтүн,
Топланэр башча дернек,
Нердә чок олэр үүнмек.

— Пек бендә хашлактыр жан,—
Сес калдырэр патлажан,—
Бенинзим дә кырмызы,
Гозеллиим гечәр сизи.

— Кырмызыйым бән дә, — деер
Кендиндән гечмиш бибер,—
Еер билсән сән дадымы,
Унудурсун адыны.

Хеп фырлээр усул дуран
Замбак гөлмекли суван:
— Ким бурда хен йакыжы,
Гөз йашы акыдыжы?

Сиврилер бирдән ардей:
— Конмасана, конма, бей,
Параланма бошуна,
Алмайасын башына.

— Чекердек кимдә чок вар?—
Данышэр сулу хыйар.—
Те, алдыйнан фикери,
Кәр топрак бир идирим.

Морква, чүкүндүр хем труп,
Енсейи фит уйдуруп,
Сеслерни дүзәркән еш:
— Не биз, "Күл мў пепелеш?:
— Билмерсиниз хич бир таш.
Ким бурада хен бүүк баш?
Диилдир ми бу иш белли?—
Лаана сорэр үфкели.

Йаклашэр дернәә бордей
Достлара озман о деер:
— Ки беклесрим бән сизи,
Бир верәрим салт изин:
Йа гиришин кол-кола
(Севинсин бүтүн долай)
Ойнамаа бир дүз ава,
Сиз топраан ки ооллары,
Йашамак хем йоллары,
Да инсан хепбир сизә
Үректән кәр нест дүзәр.

ОЛЭР...

Онедисийди майын.
Ешиллин койу дайын.
Чанжазлар дүвер "дзин-дзин",—
Москва каршылээр бизи.

Трен, алып бир дар йолу,
Гөтүрер бизи доору
Бир ерә, сапа ерә,—
Денилер Москва-дерә.

Бир адам, бир шен үзлү,
Бир ачык маави гөзлү,
Йаклашып бизә, деди:
"Туристликим заабиди.

Дурукланын аз-бучук,
"ЛАЗ" геләр бүтүн учуп.
Гөтүржөк ГУМа, ЦУМа,
Дайанмак олсун ама."

Гүн ашаа актарланэр,
Ким кими-сә сарп анэр...
Бир хабер йок, бак иши,—
Биз сә варыз үз киши.

тә, үзә чыкэр заабит:
"Чожуклар, йанэрыз фит:
Үч "Икарус" вар дири,
Йок салт текерлеклери.

Олун сабурлу ама,
Таа биркач калды йама
Урсуннар теплохода
Да гезинежийз суда.

Качынмак гөрмәм бән чок,
Караннык — йама хеп йок.
Кошулэрыз тербейа —
Ча, бурлаам, хэйс, илерлә...

Ирми алтысы, тә бүүн —
Бүүктүр, "анылмыш" бир гүн:
Он гежә, он гүн хеп зест,
Калмады саа хич бир ет.

Бир достум, ани ийә,
Кошулмам, дээр, тербейә.
Кестиләр ондан еми —
Таныйамээр кендини.

Икинжи дост салт сусэр.
Не ийер — геери кусэр.
Бир гүнү, йа ертеси,
Фит копур о енеси.

Телеграмма бән вердим:
"Уйумаа бүүн денедим."
Гел ама бирдән бир дүш,—
"Калк, бурлаам, калк вар чок иш."

...Бөлежә гечер круиз.
Салт суда бракэрыз из.
Йок ама бакмаа геери,—
Ча, бурлаам, хэйс, илери...

БҮҮК ЙАРДЫМ, САЛТ БИР... АМА

Изметта йа конушта,—
Хербир иш беенер уста.
Усталыы беенер дернек,
Кам бана да о орнек.

Гидежам чыкып, ишә,
Текрарлээр кары: Сеслә:
Грам шекер йок, ал талон,
Йок айдан зеедә балон.

Таа бир лаф, дур, сөлейжам:
Бак та гел бана гежә.
Гүн индийнән каушмаа,
Унутмасын хем ушаа."

Тә гелерим бән сен-сен,
Тер-сужаз гөлмәм кетен,
Бастырэр ки бош балон,
Шекерсиз хем о талон.

Гүлүмсеер кары бана,
Гөз атып бир бош чанаа.
Вар кафә дә, бу аслы,
Суук хем йок салт татлысы.

Уүлемниимдир букадар.
Гелмеер кам доннар да дар.
Бан гитмәм пек уйкуйа,
Чекмеер нечин-сә суйа...

Сайыклээрим саат-сааттан —
Чыкмээр ясла аклымдан:
Илк аларсайдым ушаа,
Күү бүтүн бана шашар.

Да гиттим сникуну,
Кааршлайып ону-буну...
Етиштим ама... вай-вай,
Кәр исләй шыларды ай.

Тез ушаа алып кужак —
Тоз евә бән качарак.
О баарэрмысын баарэр:
"Бакама истерим" — деер.

Етиштим ачан евә,
Индирдим ушаа ерә,
Гел кары, бана дакыл:
"Вар мы хич сендә акыл?"

Ин ашаа, ердә гезин,
Бу ушак, бе, диил бизим!
Некадар йашамыз
Йокту сансын биздә кыз!"

Бакындым ачан исләй —
Фит доору кары сөләяр:
Ушакта толу йашлар,
Анасы ичин аалаар...

Ай индийнән каушмаа,
Гөтүрерим бән ушаа.
Анасы чыкэр кааршы,
Сыкылы пешкир башы.

...Вар гел-геч гүнүн ады,
Ки олэрым бүүк йардым.
Бүүк йардым, салт бир... Ама —
Ишлери долаштырмаа...

КОМШУ ШАКАЖЫЛЫ

Аар иштән гелип йоргун,
Генч комушуйкайа сордум:
— Нәбэр о комшум беним,
Булунэр мы хем илии?
— Уйкудан таман калкты.
Бираз, деер, ко диннениим...

* * *

Не олэр, комшум беним?
Не ишләр йапэр гелин?
Нәбэр о ажаар бели?
Гел, утанма, да аннат,
(Диил ама бош еллән салт),
Бежим дә олур имдат...

* * *

— Эх, комшу, комшу,
Йок му хич туршун?
— Генч гелин ми пек хаста,
Оса пек кафан мы "саа"?

* * *

Афет, сән, комшум:
О гелин — куршум,
Гөк гүрлемеси —
О бүлбүл сеси.

* * *

- Комшу, ички алжам мы?
- Алжам, икрам едәрсән.
- Ха, беки дә дөнәрсин.

* * *

- Незман кыркына чааржан
Да сени метедежәм?
- Хай докузунда сенин
Бу иши душүнелим!

ХЕЙ, ДОСТУМ, ТУТУН КОЛ-КОЛ

Хей, достум, тутун кол-кол
Барабар дүзмәй бир йол:
Кааршламаа ени йылы
Хеп олмаа хем хайырлы.

Келебек — кааржаз, гел, гел,
Верелим сана да ел.
Гезелим хэй-хэй билә,
Ачалым инсан үрәй.

Йылдызым, йа ин ашаа
Да олсун нейз шашмаа:
Йап кааршы биркач адым,—
Гежеләр олсун айдын.

Услулук билсин Буҗак,
Ушаклар дуйсун куҗак.
Гүнешә быкмаз гүннәр,
Кысметли олсун дүннә.

МАМУ ШЕН, ГҮЛЕР...

Илкйазда гөзәлдир гүн,
Дирилер дан ер.
Бүүк, шанны йортуйдур бүүн —
Маму шен, гүлер.

Пайеттик кәр ишлери,
Йоктур не демәә:
Дойурэр ким кушлары,
Ким йапэр имәә.

Гезинериз качарак,
Узүмүз та тер.
Лафымыз ама йалпак —
Маму шен, гүлер.

Донаклээрыз софрайы —
Бака, батү, бән.
Анайа бу — бүүк хайыр,
Севинирдир жан.

Каранфил, пембә лаалә —
Вазада йок ер,
Бүүн тоглу бутүн айлә —
Маму шен, гүлер...

АТЛЫ ГЕЗИНМÄК

Йаклашып бир боз ешек,
(Не туйанды, не гевшек)
Аар саллээр о кафайы,
Гездирмää бизи кайыл.

Йоктур безбелли ишим,
Топлашэрыз беш киши
(Такä диилди башымда,
Диилдик аз биз йашында).

Гözүндан ешан саклы,
Хепсимиз пинип атлы,
Ки олсун сонда үүнмää —
Йолланэрыз гезинмää...

Сиивридип ики кулак,
Йолланды о йортарак.
"Тпру!" — баарэрыз, — таа öркер,
Калмады биздä саа ер.

Таа бастыйнан копрүйä —
Тепемиз урду ерä.
Ама да бир сарп ерä,
Ани денилер дерä.

Гезинериз хеп атлы... —
Молитурада саплы.
Алдаттык ешää маана,
Йок хич су да йыканмаа.

Титирериз, үшүдүк, —
Чүнкү гиргинник вар бүүк.
... "Е-хе-хей!", — ешек шашыр,
Сырыдып биза каршы.

Хелал куша,
Бензäар ушаа,
Майыл олуп,
Дедим: "Дурса!"
Ама гитти...
Сыклык етти,
Зере йазлы
Гүннär битти.

...ГРАММА¹

Саат секиз. Пазертиси.
Аппарат чок өтмеси:
— Буйдур "чимчирик", бу баш,
Алын, алын карандаш,
Йазын таазä ...граммайы
Дөртүз дөрдүнжү сайы:
"Бу сабаа, йарым она,
Чаарылэрлар района
Присидатель хем парторг
(Диилдир вақыда пек чок —
Йа дөрдä, бешädän йа,
Мутлак булунсун имää),
Бүүк олжэк бир семинар —
Несой сүт судан олар,
Хем дә нечин бызаалар
Аач карна сес калдырар."

Саат докуз, йарым она.
Вар теклиф телефона:
— Буйдур "чимчирик", бу баш,
Алын генä карандаш,
Йазын, йазын таа тезчä,
Кам калдык зере геччä:
"Бүүн, кәр бүүн таман онда
Хеп бизим бу районда
Олажэк бир отуруш,
Нердä бакылжэк соруш:
"Несой ишлемäя топраа,

¹ Грамма — радиограмма, телефонограмма....

Бүүк та план версин отлар,
Уч шу план алмаа йылда
Берекет хеп бир ердэн".
Чаарылэр чоорбайжылар,
Агроном хем кыржылар.

Саат йа он, йа йок таа он.
Сусмээр генә телефон
(Анжак хич йазмаа йок ер,
Бир таа... грамма та йайрэр):
"Инженер, агронома
Анныкта ләазым олмаа:
Бүүк комиссия гелер
Чизийә пулуу коймаа."

...Беш, алты, та он... ирми
...Грамма хеп гелер снн.
Диил бир гүн, хем диил ики —
Йок ара хич, йок битки.
Кырк-елли киши йазэр
...Грамма бир салт районда;
Уч киши кырда казэр,
Салт биркач та — хамбарда.

* * *

Не такым гидәр ишләр
Хеп сени дишлесиниәр,
Беш изин верип саатта,
Бракмадан бир гүн раата?
Бу, билериз биз, белли:
Чок вар таа билгич дилли,
Сынашык хеп үүретмәә:
Не такым сүрүп, екмәә,
Наши о дүвен, хамбар,
Киледә кач кила вар...
Хербир иш ичин бааста,
Урунда салт диил уста.

ВАТИЗЛИК

Илк гүннәр о — сакыжы,
Сора ездовой,
Ватизлеер о "саадыжы"
Мутлак звеновой.

Калеми хем тефтери
Бракылмаз елдән.
Нердә бир гөлгә серин —
О хеп илердә.

Аз-бучук чыкып кыра,
"Звеновой — иш диил!
Ах, олсам, деер, таа сора
Бааре бригадир!"

Да, гидип о "саадыжа",
Лафлан данышэр...
Уурайып алдамажа, —
Бригадир чыкэр.

Занаатта ишлеер бир йыл,
Коллектив даалэр.
Таа буук занаата кайыл,
Несой? — сайыклээр...

Генә "саадыжа" бакэр
Иш, она калсын.
Йок, чифтчи лафы йакэр:
"Йа о аннатсын.

Аннатсын йа, утанмаз,
Не онун ууру ?"
Дээр: "Бендә май беш вар класс!"
Бу те — доп-доору.

Олежә дурукланды,
Нижелжә о вар,
Пек куйрук ки узанды,
Йа бирдән копар?..

"ЙАРДЫМЖЫ"

Хайли топлашэр инсан
Межийя бир адама.
Ким диирен алмыш, казан,
Ким да лаф салт жебиня.

Ким гелмиш дөкмәя керпич,
Узундан бир тер акэр.
Ким иштән тутунмээр хич —
Хеп саада дуруп бакэр.

"Брә, ояа да конулду, —
Деер ериф, — екмек имяя.
Саат артык та бир олду,
Некадар е беклемяя?"

Ел-айаа кәр чамура
Аушамадан гирмемиш.
Гидежейканя ама
О чорбажыйа демиш:

"Хей, комшу, сеслә бени:
Вар бизим чамурумуз.
Гел кендин, ал гелини,
Олма бенжелә йалныз."

* * *

Хайлазын хайлазы
"Гүнахсыз" бир куш,
Шу ипрак кафасы
Душүнмää урмуш.

О коймуш нестинä
Айлан уйумаа,
Пенчерä сетинä
Каймажык, имää.

Кач са гүн айкырлээр —
Бастырэр аачлык,
Да йатаркан йоклээр
Бош чана саклы.

Булунмуш аяакта
Боз мотан ширет,
Вармыш не чанакта —
Тä она кысмет...

Озаман не йапэр
Дост бу кахырдан:
Узанып, о йатэр
Бир аач алтында...

"Дүш, мева, дүш, бенни,
Аазыма", — демиш,
Ачынжа гөзлерни —
Олмушлар емиш.

...Йашамаа вар умут,
Кырмээр хич ұраа,
Да, гөрүп бир армут —
Хади сүрүнмаа...

Етишинжә она —
Чүрүмуш мева.
Да калэр иш сона,
Хеп сона, вай-вай...

Жанына булмээр ер
Кәр дә аачлындан,
Озаман кемирер
Штамб шу каабындан.

Чок гүннәр — кырк, елли,
Гөрмсерим ону.
Дер инсан: "Безбелли,
Динненер Ханум...

* * *

Ким гүлер кими-сә, ким,
"Чок билерим!", — дсер хеп ким,
Сеслемәә ону ләәзым
Таа байылмыжа аазы.
Йок, гөрүрсән, дургунмак —
Бил: о диил салт дангалак.

* * *

Десрим бӑн она:
"Серген тафтасы!"
О геери бана:
"Пейнир афтасы!"
Десрим аар, пек аар:
"Ки биз уймажӑз."
"Коркма, — десер, — вар, вар
Фикиржик ужуз..."

МААНАЖЫ

Бир комшу комшусуна,
(Не гелдийсә аклына)—
Доорудан, хич диил саклы:
— Хей, бурук сән баҗаклы !

Гүч лафлар ишидилип,
Гөз комшуйка сиивридип:
— Разгелдин ми дүз сән ер,
Да бөлә лафлар гелер?

"О му беклеим баарсын?
Таа ии ко геери калсын",—
Кысадан җувап едер,
Да топал-топал гидер...

БИР ТАУК, БИР БОЗ

(масал)

Бир таук, бир боз,
"Йалнызлаа" быкып,
"Хей,— демиш,— хороз,
Не лафтан сән кыт?
Некадар олур
Фиданда йатмаа?
Конаама буйур
Гам бираз даатмаа.
Хич сакынма, гел,
Ки бõлã адет,
Бош ики ко ел
Олмасын саде."
Да озман хороз
Тукма о саатта,
О минут таа — тоз...
Бир айаа патта.
Софрада дары,
Порезен, гүлүш,
Букалар — йары —
Бусой бүүк севиш.
Филжаннар трынклээр,
Дувалар сиври...
Ама... тã — клонклээр
Нечин-сã бири.

Боз таук, хороз
Будушуп: "Мыш-мыш..."
Да комшу колхоз
Пиличчии алмыш.
О зер, о алмыш
Жан ажысындан,
Ки ссап калмыш...—
Ноль анасында.

ИЧИНДЕКИЛӘР

МИНА КӨСӘ. Җан сызынтысы	3
"Сән, Октябри, сәә-сәләм..."	4
Ана топрак	5
Буҗаан еҗели	6
Илкһаз вакыды гечер	12
• Титси мизәеер лүзгәр	14
Чөшмә	16
Дайак	18
"Баа чотуу, гүннү емиш..."	19
"Гүн инди тә каушмаа..."	21
Аҗы түркүсү	22
Алар чөктү ураа	24
Гинһоз	25
Волга, Волга	27
Унудулма адет	28
"Кәр курт-куш буну дуйур..."	30
Йыл кушаан корафлары	31
Илкһаз сеси	35
Сабахлы заман	36
Йаамур	37
"Незаман истәрсән гел..."	38
"Ханһланмыш о гүл, фидан..."	39
Не мутлу заман	40
Ха тә шинди, ха шашалым	41

Дернектә	43
Уүредижимә	45
О гүл шафкы хелбир йаныр	46
Кахырда гүлләр	48
"Нышанныйдын бурада..."	51
"Не беним дуумам мы кәр..."	53
Бекледим сени	54
Сөлә...	55
Түркү чаләр гүлләр	57
"Үзләи кыз арасында..."	58
Ойун	59
Саа гөзүм хем сол	61
Ажым	63
Сәи, телни, утанма	64
Лаф алыр олмуш ишләр	66
Шака	68
Курбан	69
Бостанжы	72
Евленмек	73
"Едендим быйык, сакал..."	78
Авжылар	80
Фасыл дернек	82
Оләр	84
Бүүк йардым, салт бир... Ама	86
Комшу шакажылыгы	89
Хей, достум, тутун кол-кол	91
Маму шен, гүлер...	92
Атлы гезинмәк	93
"Хеләл куша..."	95
...Грамма	96
Ватизлик	99

"Йардымжы"	101
"Хайлазын хайлазы..."	102
"Ким гүлер кими сә, ким..."	104
"Деерим бән она..."	105
Маанажы	106
Бир таук, бир боз	107

Lector : T. PALLADI
Procesare computerizată : V. BUJULEA

Coli edit. 3.29. Coli de tip. 4.38

Com. nr. 357

Editura Hyperion

277004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 180

277004 Tipografia "Universul"

str. Vlaicu Pircălab, 45

Таа бир йыл калды геердä,
Баашлайып «сюрприз»,
Ама, хербир айледä
Хеп бракмактыр из:

Хайырлы ко о излär—
Деринненсиннär,
Заавалы тунук гөзлär—
Ко шенненсиннär!